

Микола Голубець.

ІЗ ЧУЖИНИ ДАЛЕКОЇ

Відень 1915.

В ДІБРОВІ.

Оттут, колись прийшов співак мандрівний,
Тікаючи від світа і від себе;
Колись, з душі співав в ногах царівни,
Колись, юрбі глухій співав про небо,
Покіль всіх сил не виспівав до краю,
Прокляв свій спів і вмер оттут з одчаю...

А як вмірав, то почепив дружину,
Розбиту гарфу на вербових вітах,
Щоб банувала понад ним без впину;
А сам, чоло склонив на вялих цвітах,
Що молодим дістав із рук дівочих,
Зітхнув в останнє і заглощув очи...

І висіла та гарфа, хто проходив,
Не чув її зітхання таємного,
Ніхто на ю оший сумних не зводив,
Вдивившись в глиб себе самого...
Тужила гарфа в самоті холодній,
Ржавіла струни й рвали ся по одній...

Прийшов і я спочить в тиші і тіні,
Життю з обіймів вирвавшись насильно,
Життє, яке поверне храм в руїни,
Весельну пісню в тугу надмогильну,
В ище поверне найщирійший почин,
Найкращу думку в помилку і злочин.

Сижу й немов нема мене на світі,
Дивлюсь й немов нічого я не бачу,
Дарма, що черв сверлув в ярім цвіті,
Що десь квітки, схиливши скрані, плачуть,
Що довело ся їм цвисти так рано,
Що нім їх сонце тут найде, зівянуть...

Зівялий лист упав до долу з вітки,
Дрігиула гарфа, мов зіткнула з жалю,
Ще тільки серця було в струн металю,
Що кожен лист, що шелестів в останнє,
Пращаля гарфа своїх струн зітханням...

Умер листок, упав долів і знидів,
Мов жовта пляма на вогкім камінню;
А те, що він у соняшнім промінню
Колись краснів, ніхто цього не видів...
Листків і цзітів на землі так много,
Номре один, то що кому до того?...

Умер співак, то що кому до того?...
Помруть і ті, що їм серця ворушив,
Упаде гарфа з вігів дня Одного,
Трава останній стогін струн заглуїть,
І вже тоді, нікого не зворушить
Понура думка, спомин про покійних:
Що жив колись співак, що квітка цвила,
Загине й слід, де була їх могила...

ІЗ ЧУЖИНИ ДАЛЕКОЙ...

I.

Колиб, вернувши в кипшту країну,
До гнізд, в яких летіли ми з одчасем,
Згадать могли ми нинішну годину,
Як щось, що раз минувши, не вертає...

Коби то ми могли так все забути,
Сердечні рани погоїть без сліду,
А як рабської нам дадуть отрути,
Ми могли, пючи, вірити в... побіду...

Коби то наші кладовища рідні
Всіх тих, що вміли жертвувати собою,
Тоді, як прийдем стомлені і білні,
В цюж кітъ бадиллям заросли й травсю,

Щоб ми ніяк імен не прочитали,
Ні днини смерти, ні й... гричини:
Чи від коноплі хто упав, чи стали,
Не ждучи навіть соромної гнини,
Коли бездомні вернуться до... Мами...
Хоч пішли вольні, а прийдуть... рабами...

Бо можем стати на могилі брата,
А на руках нам забрящать кайдани,
А кров, на серці братовому стята,
Ключем в давноЯ підійметься ранні...

І спорохиїлі заговорять кости,
Понуро в гробі відізветь ся зброя,
А Хтось в великій погорді і злости
Крике: „Геть з місця! Тут кістки Героя!“.

Гей присиалось мені:
Я в батьківськім дворі,
Весь обтрушенний цвітом вишнєвим,
В ногах пес мій лежить,
Настороживсь, не спить,
Плесом, річка блищить, опалевим...

Десь і Батько мій там,
Такий сам, такий сам,
Як в ті дні був, трівожні, бурливі.
Тільки очі, як в млі,
Тільки тінь на чолі
Тільки більше схилив ся, посивів.

„Щож?“—мовкаже мені:
„Прожили такі дні,
Що найдужчого схилить в долину
Гей! Погано було,
Та сяк так прогуло,
Заживем тепер краще, мій сину...

Перед хатою там
Я прикажу дівкам
Покопати, розібрати загорожі,
Той шматочок землі
Твоїй жінці віддам,
Хай садить там левкої і рожі...

А осьтут, у саду,
Стару грушу звалю:
Проспівала свій вік, пора спати,
А на місце її
Прийдуть щепи нові:
Зима мусить весні уступати...

А на другу весну,
Я в садок принесу
Синьооке, русяве внучатко...
Щож ти сину? Гей! Ну!"
Я прокинувсь зі сну...
Гей! Куди ти несла мене гадко?...

МОЙ ДРУЖИНІ

Ти можеш бути Піснию Пісень,
Промінням сонця, квіткою глуші,
У тобі може згаснути мій день,
Ти можеш бути трутою душі...

В кожнім серці живім,
Десь глибоко на дні,
Є таємна струна,
Сплють там сонні пісні.

І бува чоловік
Мовчазний, мов труна,
Аж на диво в йому
Щось здійметься зо дна,

Невідомі слова,
Невідомі думки,
Зацьвітуть на устах,
Наче ярі квітки...

Він дивується сам:
Відкіля це взялось?
Відкіля все кругом
Чаром-дивом знялось?

І дивується він,
А не віда, не зна,
Що зворушилась в нім
Ця таємна струна...

Серце жінки,—це казка
Недосяжна, підхмарна...
Сіра дійсність—отрута,
Як сам біль незбагнuta,
А чим казка підхмарна не гарна?...

Серце жінки—омана,
Що вловити не дасть ся...
Та над злуду, оману
Непоняту, незнану,
Над ошуку, чи є в життю щастя?...

В моїм серці є рана,
Що від льоту буйного,
Загоїть ся хай тільки
Блісне ярий цвіт з гильки,
Хай дружина всміхнеться до його...

Злоті коси, очі сиві,
Уста ніжні, говірливі!
Хто вас коси золотив,
Хто вас очі роалеліяв,
Хто з устами чари діяв,
Цілувати вас навчив?

Гей бессонні тихі ночі
Малювали сиві очі,
Уста ніжні запах рож,
Колисав ся світ під нами,
Як торкнулись ми устами,
Як почули першу дрож...

Як почули в ярім цвіті,
Що нас двоє тільки в світі,
Тільки двоє: я і ти:
Хай весь світ в безодню гряне,
Тільки рожа хай не вянє:
Вона мусить нам цвисти!...

Прийде момент, велика, ясна хвиля,
В якій весна зединюється з літом,
В якій квітки до долу скріні хилять,
А в північ ліс палає огнецвітом...

Як руки нам в гірлянди рож поважуть
А чола нам в вінки уберуть ярі,
Привіт сердечний за столом прокажуть:
„Хай тільки щастя, що перлін в тій чарі!...“

А ще спитають нас, чи ми по волі⁴
Чи по неволі взяли ся за руки руки,
Чи згідні ми на роскоші і муки,
Які для нас ховає усміх долі?...

Ми скажем „ТАК“ і в слово це віллемо
Весь жар, всю міць весняного кохання
Всю тугу нашу, мрії, поривання,
Яким на стрічу зедині ідемо...

І підем так заквітчані, як діти
А чола нам горітимуть од щастя,
І ке сказати, ін виспівати не дастъ ся.
Те щастя знають слово і цвіти...

На стрічу щастю і життю новому
Ходімо серце, ген, де сонце ясне,
Де чар пісень, де молодість не гасне,
Де туч не має, лискавиць ні грому.

Туди ходім, де вихри хмар не гонять,
Де золото на кожнім грає листі,
Хрусталем роси перлять ся пречисті,
Де рожкі запах з пелюстками ронять...

Сідай Кохана! Ідея далеко:
Глянь, як басув крилатий кінь.
Байдуже холод, байдуже спека,
Для нас дорога ясна, далека,
Там ніч конас, там вянє тінь...

Там ніч конас, там сонце сяє,
Цвіти не вянуть, люди не крутъ,
Там щастя тихе, вічне, безкрабъ,
В повені тонів **слуга** конас,
Там людям крила в плечий ростутъ...

Хай цей світ стане в своїм кружлянню,
Це сонце згасне в старості літъ,
Ми друге сонце найдем в коханню,
Другу ціль найдем в вічнім змаганню,
Ми други, кращий сотворим світ !

Не стяниш ся люба, як осінь наспів,
Як човен твій вдарить о беріг життя,
Чоло вірніть вморщи, волосся збліве,
І серця повільне почуєш биття...

Не стяниш ся люба, як завтрашня дніна
Твоєю не буде, а тих, що прийдуть,
І скажеш ві слуткою: нещасна людина
Виїрає, як щойно збірається в путь...

Чому ж ти кохана так гониш від себе
Цю хвилю, що в друге не прийде мабуть,
Вонаж тобі може склонити край неба,
І Вічності чаром надихати грудь...

Вона тобі може шал роскоші дати,
Розперти всі лежі, Час в ході спинити,
Проживши цю хвилю, ти можеш скавати:
Я жила, не тільки збирала ся жити!...

АПОСТРОФА.

Вітер ламає тополю,
Листям товче до вікон;
Все проминає, крім... болю,
Щастя, кохана, лиш... сон...

Бідна тополя звалить ся,
Скельний розпадеть ся злім,
Сон, хоч і гарний — проснить ся,
Смуток остане по нім...

Ті, що їм сон той проснив ся
Мають хоч спомин по нім,
Бідні, яким він не снів ся
В горю буденіїм, важкім...

ВЕСНИ ОДНОЙ...

Як лиш блисне квітка в гільки,
Не теряй одної хвильки:
Йди в зелений гай,
Там ти найдеш квітку яру,
Повну сонця, повну чару,
Щастя найдеш рай.

Найдеш квітку, найдеш любу
На уалесі біля арубу,
Не жалій, зірви!
Як не зірвеш, колихнеться,
Та над дурнем засміється,
Що й не говори!

Пройде літо, прийде осінь,
Не нашов ти квітки досі,
Не прийшла сама,
Вже й не прийде...Хоч заплачеш,
Свого щастя не побачиш,
Нарикати — дарма!...

Треба вміти — встати рано,
Вміти ждати, вміть підглянути,
Хтіти не на жарт,
Хто лінуючись, не вспіє,
Хто вагуючись, не сміє,
Щастя той не варт!..

СТРИЧА.

Я побачив її нині рано,
Коли цвіти збірала в садку,
Беатурботну, чарівну, румяну,
В золотому, на скрані вінку...

Я не певен, чи були це цвіти,
Ті самі, що ростуть на землі,
Чи з проміння увитий віночок,
Це у неї горів на чолі...

Я не певен, а цьому причина,
Що дививсь я на ню кілька хвиль,
Чи була це направду дівчина.
Чи лиш мрії моєї свігиль...

ЗГУБА.

Я що ранку виходжу до гаю,
В кожен вечір виходжу сюди,
Лиш не знаю—кого виглядаю,
Що згубив я ходючи туди...

Що згубив щось, це знаю я певно
Бо у серці моєму на, дні,
Щось сумує, щось плаче так ревно,
Що нема ніде місця мені...

Що не візьму я в руки—противне,
Кожна книжка стара і суха,
Споловіла найкраща картина
Кожна пісня марна і глуха...

ЛЮБА ЗГУБА.

Нині рано найшов любу згубу,
Що так довго шукав по садку,
На узлісся, вона, біля зрубу
Мерехтіла в дівочім вінку

В голосочку дівочім тримтіла,
Рожевіла в рожевих ручках,
Очком блисля і геть полетіла
Мов хмаринка неслась по стежках...

Я зірвав ся, щоб бігти за нею,
Та де—де мені хмарку дігнати,
І чогось мені дуже хотілось
Ті слідочки дрібні цілувати...

РІК МИNUВ...

Рік минув, ми зустрілись на балі,
Це такий вже на світі закон,
Все крутилось, шуміло на салі,
Ливсь з балькону розливний бостон.

Вона була така несмілива,
Паленіла за кожнім слівцем,
Щось без звязку мені говорила,
Закривала ся все віяльцем.

Тільки й бачив лебедину шию,
Та долоні рожеві, дрібні,
Тільки й чув як дріжав її голос,
А все бачить хотілось мені...

РОЗМОВА.

— Що ви робите пане? — Малюю,
Пишу вірші, дармую кругом.

— Мій знакомий із осьмої кляси
Пише також... мені у альбом.

— Такі очі задумані, хмурі,
Виглядає, як справжній поет,
За пів року, буде по матурі,
А потому, це наш вже секрет...

— А ми будем писати до себе?
Дайте ручку! — Фе пане! Пустіть!

— А писати буде можна? Скажіть же!...

— Мій знакомий... — Писати? — Пишіть...

Пишу листи за листами,
Печатаю печатками,
А вона й не знає...
Ой не знає тої мови,
Скільки щирої любови
В кожнім слові сяє...

Ой не зна про довгі ночі,
Коли сон кидає очі,
Туга лине в душу,
Та не зна, що те кохання,
Серця щире поривання
В серці не придушу...

Не придушу, а квітками
Порозсиплю доріжками,
Куди в о находить,
Кудиходить біля лугу,
Мое щастя, мо о тугу
За собою водить...

А як підеш серце в поле,
Мое щастя, моя доле,
Не далеко зайдеш,
Бо на кожньому листочку,
Рожі кожньому платочку,
Мою слізку найдеш...

ЗГОДОМ.

— Як здоровля в вас пане поете?

Споважнілиж ви так за той час!

— Та і ви, мов на дріжджах ростете,
Поважнів, росте кожне з нас...

Щож там діє знакомий... понурий?

Вибачайте, що ймення забув...

— Ага Нютко; не здав знати матури,
Тай поетом він справжнім не був...

Той альбом, то ми з татком подерли,

Годі було тих зітхань знести,

Я читала... „Розсипані Перли“...

Ну тай ваші читала листи...

ІНТЕРМЕЦЦО.

Один пише а другий малює,
Третій душу виносить на торг,
Десь четвертий пяніно мордує,
А всі разом, снідають на борг...

Та хай тільки весна усміхнеть ся,
Хай з під снігу покаже свій чар,
То у кожного серце здрігнеть ся,
Зароять ся садочки від пар.

Вже не пише ніхто й не малює,
Вже душі не виносить на торг,
Вже й пяніна ніхто не мордує,
А всі разом кохають... на борг...

ІЗ ІБСЕНА.

- Агнесо, чарівний метелику мій,
Не втікнеш, бо зараз допаду,
По цвітах я сіти розіпну, як стій,
Пісень тобі дам на принаду!...

- Як що я метелик чарівний, ніжний,
То дай мені з цвітів мід ссати,
Коли ж ти хлопчище недобрий, пустий,
Лови так, щоби не спіймати!...

- Агнесо, чарівний метелику мій,
Вже сіти готові, напинуті,
А словечко кожне у пісні моїй
В кохання палкого отруті!...

- Як що я метелик чарівний, ніжний,
Тоді — колиши мене вітре!...
Коли ж мене зловить хлопчище пустий,
То чей моїх крил не обітре?...

- Не бій ся! Присядеш на руку мені,
Сповесш ся в ніжне волоконце,
І будуть тебе колисати пісні,
До віку пестити ме сонце!...

КОЛИ РОЗЛУЧАЮТЬ СЯ ДВОЄ...

ШЕРЦО.

Ти вже мене не любиш, ні?
Ти кажеш—все пропало...
Погасли в нас святі вогні,
Лиш в серці, крихточку, на дні,
Ще попілу остало...

Ненавидиш? А я, мов царь,
Над всі царі щасливий:
Я вірю ще в вино і в чар
Солодких уст твоїх; пугар
Роскішний, приманчивий...

Клянеш мене? Кляни! Так щож?
Нічим—лєбов на рати!
Не вірь в любов, а вірь в цю дрож,
Що ти оперти ся не мож,
І мусиш... цілувати...

В АЛЬБОМ.

Не пишай ся дівчино кохана
Тим, що в тебе уста наче вишні,
Личко ясне, мов сонічко з рана
Очі сині, та горді і пишні...

Бо на світі усе проминає,
Не до віку цвістимеш весною,
Час усього назад заїкадає
Що на світ принесла ти з собою.

Наче изіти уста ті вівянуть,
Букій волос інесьм припаде,
Горді очі погаснуть і скануть,
Як Марена прийде, замісць Лади.

А як що ти в осіннє затишіе,
Не принесеш душі молодою
То ніхто твого імення не впише
В книгу тих, що кохають весною!

Лютий вітер гне калину
Тешуть теслі домовину
Глянь дівчино глянь,
А там други край діброви
Гей плетуть вінок терни вий
Та на мою скрань...

Я завіщанє напишу:
Людям пісню тиху лишу
А тобі мій жаль,
Жаль що ти мене дурила
Жаль що ти мені розбила
Гадости скрижаль..

А ти прийдеш та побачиш
Тай тхесенсько заплачеш
Та похилиш ся,
Колись... було це весною
Ми стрічали ся з собою
Тай любили ся...

В ГІРКІЙ МОМЕНТ.

В гіркій момент глухого отупіння
В осінній день,
Послухаєш сумного голосіння
Моїх пісень.

Коли печаль на душу твою спаде,
Стемнить лице,
То може найдеш в тих піснях розради
Одно слівце.

Почувши може тихий голос тужній
І серця стук,
І смуток, твоїм смуткам дружній,
Знайомий звук.

ТИ НЕ МОЯ...

Не моя ти серце, не моя,
Що години помічаю я,
Що години кожньої хвилини,
Щось в нас ломить ся, щось гине,
Щось вмірає в нас без воріття...

Не моя ти серце, я не твій,
Не полетим парою в вирій,
Я полечу, ти останеш тута,
Розівесть ся по між нами смута,
Чорна смута стоптаних надій...

Не моя ти серце, не моя,
Те, що снилось нам в весняних днях,
Те проснить ся, згине, марно згине,
Як той бідний, вялий цвіт калини,
Що в болото, вянучи заляг...

ЗНАЧИТЬ ДАРЕМНЕ...

Значить, даремне ти уста сквернила,
Дарма вливала жар в палкі обняття...
Якась чужа, нічим не сперта сила,
На сміх і глум нам душі поріжнила,
Щоб, передчасно потушить багаття...

Значить, даремне я не спав ночами,
Даремне храм красії твоїй поставив...
Хтось вдер ся в його й грубими руками
Зневажив святість, грішними устами
Камінчик кожен в храмі тім, знеславив...

Гей ударила вість,
Як отруйна стріла:
Моя люба в сю ніч
За другого пішла...

Гей розвіяв ся чар,
Сон мій соняшний згас,
Хтось прийшов і обдер
Мою ляльку з окрас...

НА ДОРОГУ.

Іди собі дівчино
Як хочеш вже іти,
Дай Боже щастя, долю
В житті тобі найти...

Іди, а я не скажу,
Нікому не повім,
Хто струну рвав останню
У серденьку моїм...

ДІВЧИНО!...

Дівчино қохана, дівчино єдина
Чи яб тобі щастя скувати не зміг?
Чи яб тобі в сонця не взяв був проміння,
Та цвітів найкращих не кинув до ніг?...

Не була би краща сноява півсонна,
Ні рожа не краща в волошок юрбі,
Найбільшої кисти найкраща Мадонна
Позаврилаб чару і щастя тобі...

А ти внать не чула цього і не знала,
Не знала, що в серці моюму лягло,
Бо внавши, не булаб мене проміняла
Бог знає за кого, чорт знає за що...

БЕНКЕТ.

Я справляю бенкет! Похорони душі,
А над тілом ви правте весілля!
Чом покурились ви в мовчаливій тиші,
Їжте! Пийте гуртом і ревіть з божевілля!

Я справляю бенкет! Я хороню любов
Із сердечними друзами в купі!
Їжте тіло мое, пийте теплу ще кров
І гуляйте по моему трупі!

ВІЧНИЙ МОТИВ.

Гей чи скоро чи не скоро
В душу стомлену і хору
Сонце блисне,
Блисне ясною світллю,
Та за першу-другу хвилю
Мрія приснє...

Приснє мрія, розлетить ся,
Бо так було, так годить ся,
Тому ѹ бути:
Скане твого щастя зоря,
Впаде в чорну безну горя,
Сліз, отрути...

ПО ЛІТАХ.

Чого ти до мене приходиш неждана,
Кладеш ся до моїх утомлених ніг,
У серці майому загоїлась рана,
Забув я минуле, себе переміг...

Ні, ні, не диви ся на мене так жалко,
Тим поглядом серця моого не край
Хиба ж ми не щиро любились, не палко,
Як люди не знають, то в Бога питай!...

Терпів я за себе й за тебе — подвійно,
Терпів самотою в тій хаті пустій,
А нин੍ਹ кохана... я гляну спокійно,
Хоч впаде в могилу остання з надій...

БУВАЮТЬ ХВИЛІ.

Бувають хвилі польотів підхмарних,
І дні цілі сумніїв і знемоги...
Так мало хвиль принадих, гарних,
А скільки ж їх брудних, капарних,
Стріваєш край дороги!

Бува момент, що світ здається рабом,
Найірший ворог рідним здається братом,
І всіх би ти обняв тоді навзасм,
І руки всім, давним стиснув звичаєм,
Та хвиль тих не багато....

А якжеж часто гнів стягає брови,
Жаль гадом лютим ниже хворі груди,
Що кожен сміх ранить тебе до крові,
Найкраще слово дружньої розмови
Разить жалом облуди...

І рад би ти одним руки розгоном
Сягнути гльоб й зірватъ його з орбіти,
На людські скроні зорі з небосклоном
Звалить і людських судорогів стоном
Шалену грудь шоїти!...

СПОМИН

Ти грава. Звуки, мов сніжні лебеді
З раною в серці, кидалися, кричали,
На дворі вихри ховзались по леді
Й ранили груди о холодні скали...

Ти грава. Шумом співеноого моря
Ридала пісня самоти і скуки,
На дворі вільха заводила з горя,
На душу сили спомини, мов крюки...

Ти грава. Пісня на омліих крилах
Рвала ся з пітьми сонце зустрічати,
Ти весь мій біль, весь порив духа, мила,
Вложила в тонні дикої сонати...

ЯК ЗІЙДЕМОСЬ КОЛИ...

Як зійдемось коли на дорозі життя
Ми, що зналися в життєвім проломі,
Киньмо ряд пустих слів, недомовлених фраз
Привітаймось, як добрі знакомі!

Лиш згадай скільки мрій познайомило нас
Надій тільки найкращих злутило,
Це байдуже, що їх охолоджував час
Життя смутком наш рай оповило.

Все байдуже! Ідім кожне своїм шляхом
Повні туги, гріха не свідомі,
А як що ідучи, зустрінемось разом,
Привітаймось, як добрі знакомі..

дідушковий сотні.

СРЕЛ.

Дивив ся в сонце і осліп, а люди
Підстерегли, спіймали і в қайдани
Стальні скували птиць царя сліпого...
Рванув ся. Ліс вдрігнувся від того крику,
Кайданів гомін стряс небес склепінням,
Та сил не стало тих қайдан порвати...
І він схилив ся, думаючи важко.

Брати його в той час над ним летіли
І клекотали, сміючи ся з братів:
„Чогось то брат наш дуже важурив ся;
Чи не захоче людям росказати
Про своє царство там на синіх горах?
Казати про те, що царство це днедавнє,
Та що царями і князями славне?
Та чи не крикне брат наш черепахам:
„До бою браття! Гей из поміч птахам!“
Бо хто в қайданах, той мудріє скоро...“
Орел це вчув, підняв чоло у гору,
І всею міцю скованої груди,
Братам він крикнув: „Ви вірли? Ви люди?“

І вчув нараз в омлілих крилах силу,
Вогнем образа в серці запекла,
Побачив волі вольної могилу,
І кров, що з неї струєю текла.
Зірвав ся з пут... Пішла луна по горах,
Лявіною роздерла чорний ліс,
А він знімав ся, потапав в просторах,
Нікчемним людям смерть страшиу поніс.

ІЗ ПРЕЛЮДІЙ.

I.

Заграють труби, заревуть гармати,
Усе, що дуже встане до походу,
Піде заграву соняшну стрівати,
Кувати долю рідного народу...

Поля засяють білими кістками,
Забуть потоки молодої крові.
А завтра — Воля загремить піснями
І відгуknуться ій гаї, дібрэви...

І сядуть вої курявою екриті,
Вином побідні наповнять стакани,
Великі, горді, славою повиті..

Боюсь, що серед тих, кому пеани
Співати будуть, там з подертій свиті,
Рабом народ мій на порозі стане...

ІІ.

А може тутки — час на спів Тиртей?
А може — вкрита маскою спокою,
Горить в народі соняшна ідея,
Давня готовість прадідів до бою?

І може в хвилю рокону, як грязь
Богданів клич, розірвуться окови,
І мій народ до бою дужий стане,
Во ім'я Правди, Волі і Обнови!...

І може... може... Алеж ні! Не нині,
Та не в життю, а в повістях рішає
Укрита дужість хилої рабині!..

Не полетить той птах, що крил не має,
Безсилля в дужість не перейде в чині,
І не побідить той, хто сил не має..

3. 7. 1914.

Шумів двірець, сто тисяч серць тримтіло
Німим одчасм, смутком і тоскою,
А в нас усіх чоло вогнем горіло,
Дріжало серце думкою: „До бою!”
А нам усім велике снилось діло,
Велике слово снило ся: „За Волю!”

Одна ще мить ворожого насилия,
За мить одну велика стане Хвиля:
Упаде грім, поспілеться ყубіна,
А з румовища встане Україна,
Велика, чиста, дужа і свободна,
Високим серцем горда, непобідна!...

— — — — —
Шумів двірець, сто тисяч серць тримтіло,
А було в тім тримтілю, мов: „Прощайте!
Ідіть в перід, ідіть без вгаву, сміло,
А втихнє бій, зі славою вертайте!...
Пишіть нам слово, як будете в полі!...”

А друге щось, мов мовило: „Ніколи
їх не вернете!...”

Упаде жита золоте колосся,
Під осінь листя облетить поволи,
І сніг нам сріблом осріблить волосся,
А ваші кости круки порозносять,
І ви уже не вернете... Ніколи!...

Дрігнув двірець, стотисячне: „Гурра!“
Стрясло покровом і була в тім крику,
Злорадість дивна, прочутя страшної
Днини, що стала навіч перед нами.

І чули ми в тім слові, власну тугу,
І чули гордість тих усіх, що нас
До бою слали за добро Народу...

— — — — —
А Батько мій понурив ся, поблід,
Стояв довгенько, не казав ні слова,
Аж поїзд рушив...

„Будь здоров мій сину!“
Вертай ся скоро... Бог да будь з тобсю!
І в нас уста зеднали ся. Дріжали
Вони чогось... Бог знає це, чого то
Вони дріжали... чи того, що я
Не скоро верну, чи того, що даром
Підуть ті слізози батьківські, горячі...
Що даром край весь здійметь ся пожаром
Огнів злощасних, що даром поллється
Кров тисячів таких самих, як я...
Що з тих пожарів сонце не здійметь
І не освітить зморену країну?...

“Здоров був Тату!...”

“—Будь здоров мій сину!...”

Ще раз „Гурра“, ліс рук здійняв ся в гору
Сто тисяч сліз до сонця заблищало,
Сто тисяч серць нараз у тую пору
Страшим, німим риданням гаридало...

ГРЕНАДІРІ.

(Гайне.)

До Франції вертало двох гренадир,
Що були в московськім полоні.
Коли ж до німецьких добились кватир,
То чола схилили в долоні:

Почули оба там йовину о вісті,
Що Франція поконана в бою,
Стотисячне військо розбите на прах,
А Цісар.. попав у неволю...

Заплакали гірко тій вісти страшній,
Що — Цісар, „їх“ Цісар в кайданах;
І мовив один з них: „Як важко мені,
Як мулють стара моя рана...“

І мовив з них другий: „Пропліваний спів...
З тобою умер би я радо,
Та мушу йти друже до жінки, домів,
Там діти без мене пропадуть...“

„І щож мені діти? Не знати мені їх...
Не сц'януть вони моїх болів;
Хай підуть з торбами під людський поріг!
Мій Цісар... мій Цісар в неволі!...

Вчини мені друже цю просьбу одну:
Як що я помру від одчаю,
То ти забери зі собою труну,
Й неси до нещасного краю...

Цей почесний хрест мій на груди зложи,
На серце, що трісло з роспуки,
Рушницю і шаблю мій друже вложи
В холодні, заціплені руки...

Так хочу лежати далеко від хат,
Немов той шільдвах в домовині,
Покіль не дослухаюсь гуку гармат
І стуку копит по долині...

І Цісар проїде прочерез мій гріб,
За Ним стане військо стіною,
І я тоді з гробу здіймусь й на осліп
За Цісаря кинусь до бою!..“

ВИ ЖЕРТВОЮ ВПАЛИ...

Спіть скалочені, порвані, вбиті,
Спіть окурені димом борні,
Спіть, тугою і смутком повиті,
Хай вам воля приснить ся в тім сні!...

Хай вам снить ся щаслива країна,
Бож за щастя її ви лягли,
Хай вам снить ся, що впала Руїна,
А з під неї зірвались вірли,

Ті самі, що конали віками,
Що клювами решітку товкли,
Поки ви молодими руками
Їм кайдани стальні відомкли.

Розпустили вірлів із Руїни,
А самі — полягали в труйї...
Хайже снить ся вам щастя країни,
Хай вам Воля приснить ся в тім сні...

ДО ЗБРОЇ!

Даремний жаль, даремний труд
Пустяк — чуття химерне;
Минулого з Нірвани пут
Сам Бог нам не поверне.

Лишім старим своїм бабкам
Дні давні споминати,
Мечі до рук, на вал життя
Викочуймо гармати!

Жбурнимо все старе на склад
Нехай миший годує,
Як вдарить грім сто сот гармат,
То світ нас весь почув!

Почув світ і з подивом
Лице до нас оберне,
В перід в перід! Минулого
Сам Бог нам не поверне!

